

De Zonnekouter 'Oog hebben voor de dingen die zich aandienen'

Walter Coens (60) en An Verboven (53) hebben hun familiebedrijf De Zonnekouter, ten zuidwesten van Gent, omgevormd tot een coöperatieve vennootschap, zodat de drie jonge vennoten Arne (28), Lien (36) en Katrien (36) als gelijkwaardige ondernemers mee kunnen draaien in het bedrijf. *Tekst: Luc Ambagts / Foto's: De Zonnekouter*

Een week nadat ik bij Walter Coens en An Verboven van De Zonnekouter op bezoek was geweest, zag ik in een winkel voor tweedehandsboeken *Sociale Toekomst* liggen. Ik kocht het boek, met een serie lezingen van Rudolf Steiner over sociale driegeleding. Het gaat over het onderscheiden in de samenleving van het geestesleven, rechtsleven en economisch leven, over de noodzaak arbeid en inkomen uit elkaar te houden, over de rechtvaardige prijs die je betaalt wanneer je iemand in staat stelt hetzelfde nog een keer te produceren.

Dit boek had op de tafel gelegen tijdens mijn gesprek met An en Walter in hun woonkamer. Walter pakte het regelmatig op. Bijvoorbeeld toen hij vertelde over zijn bezoek met een groep Vlamingen aan Dottenfelderhof, een groot BD-bedrijf nabij Frankfurt. "Daar heb ik geleerd hoe je kunt samenwerken." En toen hij het had over de nieuw gevormde coöperatie, waarin hij nu samen met zijn vrouw An en drie jonge vennoten – Arne, Lien en Katrien – het bedrijf vormgeeft. "In het begin heb ik gezegd 'Laten we allemaal onze uren opschrijven'. Maar je snapt wel, dat was met twee maanden gedaan. Dat moest anders. Toen hebben we afgesproken dat iedereen doet wat nodig is. De een woont op het bedrijf, de ander niet. De een heeft kinderen, de ander weer niet. Als iedereen zegt wat hij nodig heeft, dan is dat wat hij krijgt. En over een jaar spreken we dat opnieuw af. Is er niet genoeg, dan gaan we naar onze klanten. Economie is heel eenvoudig. Je schrijft onder elkaar wat je moet hebben om die kool te produceren. Dat tel je bij elkaar op en dat is dan de prijs. Als de klant volgend jaar weer kool wil hebben, dan moet hij dat willen betalen."

Op bladzijde 46 van *Sociale Toekomst* staat: '... je [zult] ontdekken dat

Walter en An hebben de boerderij helemaal opgeknapt. 'Toen we hier kwamen groeiden de bomen in het woonhuis tot op de muren'

deze drie levensgebieden – geestesleven; rechts-, staats- of politiek leven; en economisch leven – tot in onze tijd chaotisch in elkaar zijn gaan overlopen ... Omdat ze in elkaar overlopen zijn onze huidige sociale wantoestanden ontstaan! Dat werd gezegd in 1919 en geldt nog steeds. Sociale driegeleding is goed om te bestuderen, maar je moet het vooral dóen, vindt Walter: "We zijn vrije mensen. Maar dan heb ik ook zelf de verantwoordelijkheid. Niet de priester, of een baron. Dan kan je veel gaan vergaderen, dan wordt het intellectueel, dat wordt oersaai. Je moet plekken hebben waar je op sociaal gebied kan oefenen. Boerderijen zijn bij uitstek de plek om zoiets te realiseren". An: "Zo brengt het mensen fundamenteel naar de basis. Daar zijn mensen ook naar op zoek."

Ik was op een regenachtige donderdag naar De Zonnekouter gereden, in Machelen, 20 km ten zuidwesten van Gent in de Leiestreek. Op een

*'We zijn vrije mensen.
Maar dan heb ik ook zelf de
verantwoordelijkheid. Niet de
priester, of een baron'*

splitsing van een landweg door de weilanden keek ik of ik nu links of rechts moest. Rechts zag ik schapen bij een bijenstal grazen: een verspringend dak, een verticale betimmering van rechte ruwe planken. Duidelijk, daar moest ik zijn. Bij de ingang van het erf hing een groot bord met 'De Zonnekouter' en de toevoeging 'Biologisch-Dynamische Boerderij'. Op verschillende gebouwen herkende ik dezelfde betimme-

ring. Hier was van iets ouds iets moois gemaakt.

An vertelde: "Toen we hier kwamen, groeiden de bomen in het woonhuis tot op de muren. Het dak was ingestort. Tien jaar lang was er niks aan gedaan. We hebben hier een hele laag humus uit kunnen scheppen." Na een mislukte maar leerrijke samenwerking op een ander bedrijf konden ze tijdelijk een huisje huren in Machelen, op 500 meter van deze plek. "We wandelden hier wel langs. Walter zei nog 'Dit moest wel het laatste zijn dat ik zou kopen'. Het was een complete vuilnisbelt, maar wel een met een mooi blok land van 5 hectare." Toen de tip kwam dat het nu het moment was om te kopen, ging Walter er toch op af. "De eigenaar kwam bij ons. Aan de keukentafel hebben we het op handslag beklonken." Ze richtten vzw Land-in-zicht op om het land te kopen. Met een paar weken koortsachtig bellen hadden ze genoeg private leningen bij elkaar. Het eerste Zonnekouter-wonder.

Zo begon De Zonnekouter in 2001 als familiebedrijf. An werkte nog buitenshuis. Walter begon met opruimen. "Toen kwam er een auto op het erf gereden. Een man stapt uit, een meter breed, twee meter hoog. Zo'n echte Jerommeke. Hij wilde op een boerderij werken. Ik dacht: 'wat moet ik er met zo een'. Voor boer te zijn heb je een opleiding nodig, heb ik hem gezegd. Toen heb ik hem naar Landwijzer gestuurd. Drie maanden later was hij terug, om stage te doen. Geert. Hij had nog in de recyclage gewerkt. Die heeft hier containers vol met oud ijzer weggebracht."

Bij de start van het abonnementen-systeem kwam er een stagiaire die dat kon opzetten. Toen het woonhuis moest gebouwd en het land klaargelegd, kwam er juist iemand die affiniteit had met machines. Ook de nieuwe vennoten vonden ieder hun eigen weg naar het bedrijf. "We hebben jaren achtereen alleen maar stierkalfjes gehad; de kudde koeien slonk. Arne, onze jongste vennoot, is echt een mens om met dieren om te gaan. Nu hij er is, hebben we drie vaarskalfjes gekregen. Arne wil graag koeien van het Oost-Vlaamse witrode ras. We hebben er een gekocht en ook die heeft direct een vaarskalf." Zelfs het vee beweegt zo mee met de mogelijkheden die er op het bedrijf zijn. Voor Walter is dat ook een manier van werken: "Alsof je het bedrijf laat dobberen op het water, maar toch doelgericht, met de juiste intentie. Oog hebben voor de dingen die zich aandienen. Dan komt wie er nodig is. Dat is voor mij het beste bewijs voor het bestaan van een geestelijke wereld."

Het is tijd voor het middageten. We verplaatsen ons naar de pas verbouwde ruimte die dienst doet als bureau, educatieve ruimte, keuken en eetzaal. Op donderdag is het druk. Er is extra hulp om de pakketten klaar te maken. Ook de klusjesman schuift aan. Er wordt gelachen. De omeletten en de sla gaan rond. An haalt extra brood. "Katrien is zeker nog bezig met de prei", vraagt iemand. Als zij ook aanschuift, zitten we met zijn twaalfen aan tafel. Een gemoedelijk geklets begeleidt het maal. We maken grappen over het land van de buren. Het zou mooi zijn dat erbij te krijgen. Het is duidelijk: hier zitten mensen die het plezierig vinden om op De Zonnekouter te werken.

Vanaf het begin was al duidelijk dat An en Walter niet zelf de eigenaren zouden blijven. Walter: "In de jaren 80 was ik altijd al zo'n anti-kapitalist." Landbouwgrond is geen koopwaar: daarom werd het land ondergebracht in vzw Land-in-zicht, die later is omgevormd tot stichting. An: "Ik dacht, als iedere klant per maand 10 euro betaalt, dan kunnen in tien jaar die leningen omgezet zijn in schenkingen. Dat leek niet te lukken. Op het eind zaten we op de helft. Toen kwam er een grote schenking van een mevrouw die hier een cursus had gevolgd. Daarmee was het toch in tien jaar rond."

Om een bedrijf door de jaren heen levenskrachtig te houden, zouden er volgens Walter drie boeren moeten werken, een van 25, een van 40 en een van 60. Hij benadrukt het belang van gelijkwaardigheid: "Als er iemand meer geld in heeft, dan wordt dat zo'n soort nieuwe baron. Die wil dan dingen gaan bepalen." Daarom hebben ze nu met zijn vijven een coöperatieve vennootschap. Het uitwerken daarvan is een zorgvuldig proces geweest, in samenwerking met Peter Bosmans van de

De Zonnekouter
Vossenholstraat 9
9870 Machelen-aan-de-
Leie, België
www.dezonnekouter.be

6 ha zandgrond
groenteteelt en grasland
1600 m² foliekas
4 koeien, 3 stieren, 4 kalfjes, 1 zeug, 6 schapen en
een paard, 15 kippen

Rechtsvorm Stichting Land-in-zicht verpacht het land aan Coöperatieve Vennootschap (cvba) De Zonnekouter, waarin twee oprichtende en drie mede-werkende vennoten deelnemen en ca 90 sympathiserende vennoten. Een cvba is een Belgische rechtsvorm.

Afzet: Via abonnementen en voedselteams (400) en de boerderijwinkel in samenwerking met twee andere bedrijven in vereniging De Vroente.

DE JONGE VENNOTEN

ARNE (28): "Na Warmonderhof heb ik op verschillende bedrijven gewerkt. Ook op De Zonnekouter. Het samenwerken hier inspireert me. Met een vriend was ik bezig een nieuw bedrijf van 1 hectare op te zetten. Maar de oude generatie zoekt continuïteit. Dat boeit me meer dan zelf iets nieuws te beginnen. Het is uitdagender iets bestaands voort te zetten. Ik doe hier de groenteteelt, het grovere werk en de dieren."

Walter: 'Je moet heel goed met elkaar communiceren. Maar je moet je niet aanpassen. Je moet zijn wie je bent'

adviesbureau Febecoop. De statuten zijn te vinden op de website. Geert Iserbyt, coach bij BD-beroepsontwikkeling, heeft hen begeleid bij het omvormingsproces. Wat is ieders persoonlijke missie, wat is de missie van De Zonnekouter, hoe zit het met het verdienen, het wonen, de verhouding met de klanten, met de omgeving, met de maatschappij? Dat zijn de eerste vragen die dan aan de orde komen. Op 1 juli 2014 is de coöperatie van start gegaan. Daarmee is het bedrijf 'van zichzelf' geworden. Wettelijk gezien zijn An en Walter de eerste drie jaar nog hoofdelijk aansprakelijk. In de dagelijkse praktijk is dit verschil tussen de A-vennoten (oprichters An en Walter) en de B-vennoten (medewer-

kers Arne, Katrien en Lien) minimaal. En over een korte tijd valt het helemaal weg. De C-vennoten zijn de sympathisanten van het bedrijf. Zij leggen geld in voor de financiering van materiaal en gebouwen, leveren frisse ideeën en hebben een ondersteunende en controlerende functie, maar geen zeggenschap. "De zeggenschap moet liggen bij degene die het werk doen, bij de ondernemers."

Ik vraag aan Walter hoe je dat doet, samenwerken. Hij keert terug naar zijn kennismaking met Dottenfelderhof. "Wij Vlamingen dachten natuurlijk, dit is een groot bedrijf, bij ons is het maar klein. Voor mij was het een uitdaging om dat naar hier te vertalen. Toen begonnen we te vragen, wat als er dit gebeurt, wat als er dat gebeurt. 'Kijk', zeiden ze, 'op dinsdag hebben we werkbespreking. Als er een probleem is dan bespreken we dat met elkaar. Komen we er niet uit, dan zetten we het gesprek stop. Dan halen we er iemand bij die daar verstand van heeft. Daar luisteren we naar. Dat brengt de zaak weer in beweging! Je moet heel goed met elkaar communiceren. Maar je moet je niet aanpassen. Je moet zijn wie je bent. Dan komen de sociale wetmatigheden in beeld. Samenwerken vraagt een goede structuur. Om negen uur hebben we samenkomst in het bureau. Dat is het hart van het bedrijf. Dan bespreken we het werk van de dag. Dinsdagavond hebben we vergadering én studie. En dan is er nog iets. Dat is eigenlijk begonnen toen Katrien een keer op vrijdagavond een fles wijn uit de winkel haalde. Dat is een afsluiting van de week. Het is een vrij moment. Niks is verplicht. We kunnen samen eten. Er is iets feestelijks, er is humor. Dat is een van de beste thermometers van het bedrijf. Dat te verzorgen, dat is het werk van de toekomst." ☺

LIEN (36): "Ik heb Landwijzer gedaan in 2003. Daar heb ik geleerd dat ik geen boerin ben, maar de bio-landbouw trekt mij aan. Ik heb hier gewerkt als plukkaartster, seizoenarbeider. Daarna heb ik gewerkt op een zorgboerderij, maar dat was me te weinig boerderij. Vier jaar geleden heb ik hier de sfeer gevoeld en de inhoudelijke zoektocht: wat is de taak van de landbouw. De spirituele zoektocht. Dat is waarvoor ik terugkwam. Ik vind mijn gading in de winkel. Het contact met de klanten is mijn meerwaarde."

KATRIEN (36): "Ik ben veel veranderd van job. Ik heb hier gesolliciteerd als seizoenarbeider. Toen ik hier kwam had ik direct een gevoel vanuit mijn buik: dit klopt. Ik ben toen ook de opleiding op Landwijzer gaan doen om meer kennis te hebben. Het is een organisch proces geweest, van plukkaartster tot medevennoot. Die stappen heb ik als vanzelf genomen, dat is een evidentie. 't Is hier een warm nest ook. Het bedrijf is nooit af, extra takken, schaalvergroting. Ik doe de groenteteelt, de fijnere teelten, de serre en later graag kleinfruit."